

## YENİ TÜRK EDEBİYATINDA KULLANILAN BAZI KAVRAMLARI NESNELLEŞTİRME DENEMESİ

*İsmet EMRE\**

### ÖZET

Doğa ve fen bilimlerine göre sosyal bilimlerin ortaya çıkışı oldukça geç bir zaman dilimine denk gelmektedir. Sosyal bilimlerin önemli şubelerinden biri olan edebiyat biliminin ortaya çıkışı ve kendini kanıtlanması ise ancak 20. yüzyılın başından itibaren gerçekleşmiştir. Yaklaşık yüz yıllık geçmişi bulunan edebiyat biliminin gerek terminolojik düzeyde, gerekse yöntem bakımından bazı eksiklerinin olduğu ortadadır. Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de edebiyat bilimcilerin halletmesi gereken sorunların başında kavramları nesnel bir zemine oturtup kavram kargaşasını en alt düzeye indirmek gelmektedir. İçeriği nesnelleştirilmiş kavram ve terimlerden oluşmuş ve kendine özgü bir dil kurmuş olan edebiyat biliminin, bulunduğu noktanın çok ötesine geçeceği ortadadır.

Bu çalışma, Yeni Türk Edebiyatı alanının bazı kavramlarını nesnelleştirmeye dönük bir amaç gütmekle birlikte, oldukça ciddi eksikleri barındırmakta ve bu eksikliklerin, alanın önde gelen, yetkin edebiyat bilimcilerince tamamlanacağı beklentisini taşımaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Yeni Türk Edebiyatı, akım, hareket, topluluk.

---

\* Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, emre.ismet@gmail.com.

---

### ***Turkish Studies***

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

---

**AN ATTEMPT OF OBJECTIVIZATION OF A FEW  
CONCEPTS USED IN NEW TURKISH LITERATURE****ABSTRACT**

Compared to natural and applied sciences, the emergence of social sciences falls in with quite a late time period. The appearance and self-realization of literature, which forms one of the significant branches of social sciences, took place only at the beginning of 20. century. It is a well-known fact that the science of literature, with approximately a hundred-year history, has some shortcomings with respect to both terminology and methodology. The primary problem that the literature scientists in Turkey as well as in the world should overcome is the question of basing the concepts upon an objective ground and minimizing the concept confusion. It is obvious that the science of literature, with its content of objective concepts and terms and its peculiar language, will go beyond its present position.

This study is intended to objectivize a few concepts of New Turkish Literature. However, needless to say, the shortcomings of the study is hoped to be supplemented by the eminent figures of the discipline in due course.

**Key Words:** New Turkish Literature, trend, movement, community.

**GİRİŞ**

Bilimin doğası söze konu edildiğinde, onun içeriğine dönük en değişmez yaklaşımlardan biri, kuşkusuz “nesnellik” ilkesidir. Sağlık bilimleri başta olmak üzere, doğa bilimleri, mühendislik bilimleri ve sosyal bilimler, kullandığı malzemeyi ele alış, onu değerlendirme ve ondan sonuç üretme aşamasında mümkün mer-tebe “nesnel” ölçütler geliştirme ve buradan hareketle yine nesnel sonuçlara ulaşma prensibine göre hareket eder. Herhangi bir bilim alanıyla ilgili çalışmaların nesnel olabilmesinin önündeki en büyük sorun ve engellerden biri ise o alana ait kavram içeriklerinin öz-

---

***Turkish Studies***

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

nellik içermeleri, bir bilim insanından ötekine farklı algılamalara yol açmalarıdır. Gerçekten de, özellikle sosyal bilimlerde kullanılan kavramların aynı içerikle donatılmaları, sınırlarının belirlenmesi yönündeki çabalar oldukça kısır kalmıştır.

Sosyal bilimlerin önemli şubelerinden biri olan edebiyatın bilimleşme süreci, oldukça geç bir zamana denk gelir. Edebiyatın bilimleşmesi çabaları dağınık uğraşlar halinde, 20. yüzyılın başında ortaya çıkmış, ancak 2. Dünya Savaşı'ndan sonra kendine ciddi bir yer edinebilmiştir. Edebiyat bilimi, günümüzde, kendine özgü yöntem ve yaklaşımları bulunan, pek çok noktada diğer sosyal bilimlerle müşterekleri olan bir çalışma alanı hâline gelmişse bile, özellikle yöntem ve doğasına ait hâlâ aşılması gereken sayısız sorun barındırmaktadır. Ancak, öyle görünüyor ki bu sorunların başında yer alan ve belki de öncelikli çözüme kavuşturulması gereken, kavram içeriklerinin birinden ötekine farklılık gösterdiği, bunun da bilim insanları arasında daha başlangıçta bir iletişim sorunu yarattığı gerçeğidir.

### **Edebiyat Biliminin Bazı Kavramları**

Edebiyat bilimi, henüz kendi estetiğinin ortaya çıkardığı kavramlarla şekillenecek bir aşamaya gelmemiştir. Tarih, felsefe, sosyoloji, siyaset bilimi, dil bilimi gibi kendine yakın alanlardan aldığı kavramları dönüştürüp bünyesine uydurmak suretiyle bir kavramlaştırmaya gitmektedir. Edebî metinler ile edebiyat teorisi, edebiyat eleştirisi, edebiyat felsefesi, edebiyat eğitimi, edebiyat sosyolojisi, edebiyat psikolojisi, karşılaştırmalı edebiyat, çocuk edebiyatı gibi ara alanlardan devşirdiği kavramlar da edebiyat biliminin doğasını şekillendirmektedirler. Edebiyat biliminin kullandığı kavramları yan bilim alanlarından alması bir kusur olmakla birlikte, nihai aşamada bir zafiyet olarak algılanacaktır. Edebiyat bilimi, zaman içinde, muhtemelen kendi malzemesinin ortaya çıkardığı kavramları kullanma aşamasına gelecek ve bilimlerin içindeki yerini daha da sağlamlaştıracaktır.

Edebiyatın bilimleşmesinde, onun kendine özgü bir terminoloji oluşturup yöntemini kurarak bağımsızlaşmasında büyük emeği olan Sadık Tural'a göre "Edebiyat araştırmalarını, edebiyat eğitimi ve öğretimini de içine alan, kendine özgü kavram,

---

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

terim ve yöntemi olan, akademik niyetli çalışmalara **edebiyat bilimi** diyoruz.”<sup>1</sup> Tural, aynı çalışmasında edebiyat biliminin çalışma alanlarını da edebiyat nazariyatı, edebî tenkit, edebiyat sosyolojisi, edebiyat eğitim ve öğretimi, biyografi ve bibliyografya ile edebiyat tarihi şeklinde belirlemiştir.<sup>2</sup> Edebiyat biliminin doğası, işlevi, çalışma alanları bir tarafa, edebiyat biliminin kendini ifadesi için gereken kavram ve terimlerde bir uzlaşmadan bahsetmek neredeyse mümkün değildir. Yeni Türk Edebiyatı’nda terim meselesi çözüme kavuşturulup belli ve ortak bir “dil” oluşturulmadan pek çok meselenin üstesinden gelmek daha da zorlaşacaktır. Nitekim özellikle herhangi bir konuyu ele alıp tartışmaya açmak isteyen, karar ve değerlendirme aşamasına gelen hemen her edebiyat bilimcinin başlıca sorunu “terim” ve “kavramlar” konusunda yaşadığı kargaşadır. Söz gelişi “Türk şiirinde topluluklar konusu çalışılırken karşılaşılan birinci sorun, kavram kargaşasıdır. Aynı oluşum için bazı edebiyat tarihçileri ve araştırmacılar *akım* derken, bir diğeri *hareket*, bir başkası *topluluk* demektedir. *Akım* veya *ekol*, *hareket*, *topluluk* gibi kelimelerin anlamlarındaki yakınlığın da bu kargaşada payı olduğu gözden uzak tutulmamalıdır.”<sup>3</sup> Kavramlar arasındaki yakınlık ve benzerliğin yarattığı müphemiyetin kavram kargaşasında büyük rolü inkar edilememekle birlikte, bu konudaki çalışmaların azlığı da işi zorlaştıran bir diğer etken olarak karşımızda durmaktadır.

Sonuç itibariyle Yeni Türk Edebiyatı adlandırmasının kendisi başta olmak üzere, özellikle edebiyat tarihi çalışmalarında kullanılan birçok kavram, bir edebiyat bilimciden diğerine değişmeyecek yahut en azından yekdiğerini büsbütün nakzedecek kadar zıt anlamlar taşımayacak içeriklere kavuşturulamamıştır.

### Yeni Türk Edebiyatı

Yeni Türk Edebiyatı, 1839’dan başlayarak günümüze kadar ortaya konan her türlü edebî eserin kapsandığı; bu

<sup>1</sup> TURAL, Sadık, Edebiyat Bilimine Katkılar I, Genişletilmiş 2. baskı Yeni Avrasya Yayınları, Ankara, 2004, s. 15.

<sup>2</sup> *age.*, s. 37.

<sup>3</sup> EMİROĞLU, Öztürk, Türkiye’de Edebiyat Toplulukları, 3. baskı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2008, s. 11.

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

bağlamda söz konusu süreçte ortaya konan edebî eserlerin yazarlarının, edebî türlerin, metinlere yaklaşma biçimlerinin oluşturduğu faaliyetlerin de içerildiği bir edebiyat alanıdır. Türk Teceddüt Edebiyatı<sup>4</sup>, Yenileşme Edebiyatı<sup>5</sup>, Modern Türk Edebiyatı<sup>6</sup>, Avrupai Türk Edebiyatı,<sup>7</sup> Batı Etkisinde Gelişen Edebiyat, Son Asır Türk edebiyatı<sup>8</sup>, Arayışlar Devri Edebiyatı<sup>9</sup> gibi isimlerle karşılanmış olmasına rağmen gerek bakış açısındaki farklılıklar gerek yönetime dair ayrışmalar gerekse bazı isimlendirmelerdeki müphemiyetlerden dolayı söz konusu sürece yönelik Yeni Türk Edebiyatı adlandırması genel kabul görmüş ve yaygınlık bu söz grubu üzerinden olmuştur. Zaten bu genel kabulü Zeynep Kerman *Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri* adlı eserinin ön sözünde “*Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri* adını verdiğim bu kitap, Tanzimat sonrası Türk edebiyatı, yaygın ifadesiyle, yeni Türk Edebiyatı sahasına ait inceleme ve araştırmalardan oluşmaktadır.”<sup>10</sup> diyerek yinelemiş ve teslim etmiştir.

Bilge Ercilasun ise Yeni Türk Edebiyatı için “devre” kavramını kullanmıştır: “Yeni Türk Edebiyatı adını verdiğimiz bu devrede, Türk toplumunun karşılaştığı yeni problemler, edebî türler vasıtasıyla dile getirilmiştir.”<sup>11</sup> Ercilasun, aynı eserinin ilerleyen sayfalarında “yenileşme devri” ibaresini kullanmıştır.<sup>12</sup> Böylece, Ercilasun Yeni Türk Edebiyatı ile Yenileşme Devri Türk Edebiyatı’nı aynı anlam içeriğiyle kullanmış olmaktadır.

---

<sup>4</sup> SEVÜK, İsmail Habib, *Edebî Yeniliğimiz*, İstanbul Devlet Matbaası, İstanbul, 1932.

<sup>5</sup> ERCİLASUN, Bilge, *Yeni Türk Edebiyatı Üzerine İncelemeler 1*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997, s. 271.

<sup>6</sup> AKYÜZ, Kenan, *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, (tarihsiz).

<sup>7</sup> BANARLI, Nihad Sami, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1998.

<sup>8</sup> ÖZÖN, Mustafa Nihad, *Son Asır Türk Edebiyatı Tarihi*,

<sup>9</sup> TURAL, Sadık Kemal, *Edebiyat Bilimine Katkılar I*, s. 24-25.

<sup>10</sup> KERMAN, Zeynep, *Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri*, Akçağ Yayınları, 1998, s. 7.

<sup>11</sup> ERCİLASUN, Bilge, *Yeni Türk Edebiyatı Üzerine İncelemeler 1*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997, s. 7.

<sup>12</sup> age., s. 271.

---

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

### Edebî Devir

Yeni Türk Edebiyatı alanında kullanımı en yaygın ve belki biraz da bunun doğal sonucu olarak çetrefilli kavramlardan biri “edebî devir”dir. Edebî devir ifadesi çoğunlukla edebî dönemle birlikte anılmakta; bu ikisi hemen her durumda birbirinin yerine geçecek şekilde ifadelendirilmektedir.

Türk Dil Kurumu’nun *Türkçe Sözlük*’ü “devir” için; “kendine özgü bir özellik taşıyan zaman parçası, dönem, periyot”<sup>13</sup> demektedir. Gerçekte, devir ile dönem arasında belli bir nüans oluşturmanın önündeki en ciddi engellerden birini bu tanım oluşturmaktadır. Nitekim dönem için de; “belli özellikleri olan zaman parçası, devre, devir, periyot”<sup>14</sup> tanımlaması yapılmaktadır. Oysa, birbirinin yerine kullanılmakla birlikte, her iki kavramın altında verilen örnekler içerikçe bir farklılaşmanın varlığına dikkat çekmektedir. Örneğin devir için “bana sorarsanız devrimiz nasihat devri olmaktan çıktı” ve “tarihte özellik taşıyan yeni bir çağ başlatmak” örnekleri verilmek suretiyle devrin çağ karşılığı ve daha geniş bir zaman dilimine yayılma özelliği vurgulanırken; dönem için “bir çağ içinde belli özellikleri olan zaman, sınırlı süre” denmektedir. Aynı şekilde, Cilalı Taş Devri, Yontma Taş Devri, Modern Devir gibi örnekler de devir ile çağın birbirine yakın, hatta özdeş olduklarını göstermektedir. Demek ki verilen örneklerden hareketle, *devirin dönemi* de içine alan daha geniş bir süreci; dönemin ise devrin içinde yer alan daha dar bir süreci imlediği sonucuna varabiliriz. Zaten, benzeri bir yaklaşımı, oldukça net şekilde Sadık Tural ortaya koymuştur. Tural, edebiyat tarihindeki dönemleri, devirlerin içine yerleştirerek devri daha geniş bir zemine yaymış, dönemi ise onun içinde daha dar bir sürece karşılık olarak kullanmıştır: “Edebiyat tarihinde devirlerin/dönemlerin ayrıştırılması, farklı kriterlere dayanılarak yapılmaktadır. İngiliz edebiyatı için ‘Shakespeare’den evvel’ ve ‘Shakespeare’den sonra’ türünden değerlendirmeler yapılabilmektedir. Rejim veya yönetim değişimleri, yerleşim alanı farklılıkları, din değiştirmeleri ve dinî etkiler, yönetime damgasını vuran şahsiyetlere bağlı adlandırmalar, siyasi şahsiyetlere göre belirlemeler ve yüzyıla göre olmak üzere

<sup>13</sup> Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, 10. baskı, Ankara, 2005, s. 514.

<sup>14</sup> *age.*, 10. baskı, Ankara, 2005, s. 566.

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

edebiyat tarihinin devirleri sınıflandırılabilir, ayrıştırılabilir.”<sup>15</sup> Görüldüğü üzere, Tural birbirinden farklı kıstasları değişken olarak kullanmakla birlikte devir kavramını hem daha uzun bir sürece yayılıcı hem de yoğun etkili ve kendisinden öncesiyle sonrası arasına kalın çizgiler çekici bir adlandırma karşılığı kullanmaktadır. Nitekim aynı yazının devamında verdiği örnek hiçbir kuşkuya mahal bırakmayacak biçimde devir ile dönem arasındaki farklılığı göstermektedir: “Türkiye için ise, son iki yüzyıllık devir ‘Tanzimat Dönemi Edebiyatı’, ‘Meşrutiyet Dönemi Edebiyatı’, ‘İstibdat Dönemi Edebiyatı’, ‘Millî Mücadele Dönemi Edebiyatı’, ‘Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı’ olarak adlandırılması da yaygın bir benimseyiştir.”<sup>16</sup> Tural, böylece, iki yüz yıllık devir içinde, birbirinden onar, yirmişer, otuzar yıllık aralarla ayrılan dönemleri yerleştirmiştir.

*Türkçe Sözlük*’ün belki ayan beyan değil ama geriden geriye ortaya koyduğu bu ayrım çok net şekilde Sadık Tural’ın Yeni Türk Edebiyatı’nı tasnifinde ortaya çıkmaktadır. Tural, “devir”i, “dönem”den daha geniş bir zamanı imlemek için kullanmış, Batılılaşma sürecindeki edebiyatımızı “Arayışlar Devri Türk Edebiyatı”nın içine “dönem”leri yerleştirerek tasnif etmiştir. Bu tasnife göre; “Arayışlar Devri Türk Edebiyatı şu alt dönemlere ayrılabilir: ‘Klasik Dönemden Ayrılma Çalışmaları Dönemi’, ‘Edebiyatın Yaygın Eğitim Aracı Olma Dönemi’, ‘Edebiyatta Bedii Tefekküre Ağırılık Verme Dönemi’, ‘Edebiyat-ı Cedide Topluluğu ve Muhalifleri Dönemi’, ‘Fecr-i Âti Toplaşması’, ‘Millî Edebiyat Akımı ve Bağımsız Şahsiyetler’, ‘Millî Mücadele Dönemi’, ‘Yeni Rejime Yardımcı Edebiyat Dönemi’, ‘Edebiyatta Edebiyatsızlık Dönemi’, ‘Bunalımlar Dönemi Edebiyatı yahut İdeolojik Edebiyat Dönemi’”<sup>17</sup> Gerçekte, “devir” ile “dönem” arasındaki en belirgin farkı ortaya koyan bir tasniftir bu. Üstelik bu tasnif, Türk edebiyat tarihinin oluşumunu sosyal, siyasal ve kültürel öğelerin gölgesindeki, yedeğindeki kavramlardan değil doğrudan doğruya “edebî değer” merkezli bir bakış açısıyla kurgulandığından, yeni

<sup>15</sup> TURAL, Sadık, Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Cilt: 2, Ankara, 2003, s. 310.

<sup>16</sup>age., s. 311-312.

<sup>17</sup> TURAL, Sadık, Edebiyat Bilimine Katkılar I, s. 25.

---

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

edebiyat bilimcilerine oldukça geniş bir zihnî zemin ve bağımsız bir alan olanağı da sunmaktadır.

Yeni Türk Edebiyatı'ndaki devir ve dönem tasniflerine bakıldığında, edebiyat bilimcilerinin bugüne değin birbirinden oldukça farklı kullanımlarına rastlanmaktadır. Yeni Türk Edebiyatındaki herhangi bir sürece bir edebiyat bilimci devir derken bir başkası dönem demiştir; benzer şekilde, bir edebiyat bilimcinin aynı süreç için hem dönem hem devir dediği de vakidir.

*Türk Dünyası El Kitabı*'na yazdığı bölümde Önder Göçgün, Tanzimat edebiyatı için Tanzimat Devri Türk Edebiyatı söz grubunu kullanırken<sup>18</sup> Sadık Tural, II. Meşrutiyet Dönemi Türk Edebiyatı<sup>19</sup>, Şerif Aktaş ise Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı<sup>20</sup> tabirini kullanmıştır. Yine Şerif Aktaş aynı yazının ilerleyen bölümlerinde "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri" ve "Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı", "Cumhuriyet Dönemi Türk Hikâyesi", "Cumhuriyet Dönemi Türk Dramatik Edebiyatı" söz gruplarına yer vermiştir.

Mehmet Kaplan *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri* adlı kitabında Cumhuriyet sonrası edebiyatımız için "devir" kavramını kullanmıştır: "Cumhuriyet devrinin ilk elli yılı, her sahada olduğu gibi sanat ve edebiyat sahasında da büyük yenilik, zenginlik ve çeşitlilik gösterir."<sup>21</sup>

İsmail Habib Sevük ise *Edebî Yeniliğimiz* adlı eserinin ikinci cildinde Tanzimat edebiyatı için "Tanzimat Devri" ve "Meşrutiyet Devri" tabirlerini kullanmıştır.<sup>22</sup>

<sup>18</sup> "Tanzimat Devri Türk Edebiyatı" *Türk Dünyası El Kitabı* (İçinde), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 121, Sayı: A-23, 2. baskı, Ankara, 1992, s. 379-423.

<sup>19</sup> TURAL, Sadık, "II. Meşrutiyet Döneminde Türk Edebiyatı", *Türk Dünyası El Kitabı* (İç.), s. 471-502.

<sup>20</sup> AKTAŞ, Şerif, "Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı", *Türk Dünyası El Kitabı* (İç.), s. 503-547.

<sup>21</sup> KAPLAN, Mehmet, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990, s. VII.

<sup>22</sup> SEVÜK, İsmail Habib, *Edebî Yeniliğimiz*, İstanbul Devlet Matbaası, İstanbul, 1932, s. V-VI.

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*



Nihad Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*'nde Tanzimat için "devir" kavramını kullanmıştır.<sup>23</sup> Servet-i Fünûn Edebiyatı ve Cumhuriyet sonrasındaki edebiyatımız için de "devir" kavramını kullanan Nihad Sami, kavramı geniş bir zaman dilimini kapsamaktan ziyade bir oluşumdan öteki oluşuma geçmek manalarında kurgulamış görünmektedir.

Buna karşın *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri* adlı eserinde Kenan Akyüz, "Tanzimat Devri Edebiyatı", Servet-i Fünûn Devri Edebiyatı", "Fecr-i Âti Devri", "Millî Edebiyat Devri" söz gruplarını kullanmıştır.<sup>24</sup>

Zeynep Kerman da *Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri*'nde Tanzimat edebiyatı için "devir" kavramını kullananlardan biridir.<sup>25</sup>

İnci Enginün ise Millî Mücadele esnasındaki edebiyatımız için "devir" kavramını kullanmıştır. Bu sürecin edebiyatımıza yansımalarını ele aldığı makalesinde "Millî Mücadele Devri" söz grubunu kullanmıştır.<sup>26</sup>

Ali İhsan Kolcu, Millî Edebiyat için hem "devir" hem de "akım" kavramlarını kullanmıştır.<sup>27</sup>

Görüldüğü üzere Yeni Türk Edebiyatı evresindeki Tanzimat, I. Meşrutiyet, II. Meşrutiyet, Servet-i Fünûn, Millî Edebiyat ve Cumhuriyet Edebiyatları için her bir edebiyat bilimci kendi durduğu yerden, bakış açısından farklı adlandırmalarda bulunmuştur ve burada ortak, nesnel bir adlandırmadan bahsetmek neredeyse mümkün değildir.

Bütün bunlardan anlaşıldığı kadarıyla, kendine özgü nitelikleri bulunan; bu niteliklerin çağın ruhunu yansıttığı ve öteki çağlarla arasında belirgin farklar taşıyan süreçlere "devir" den-

<sup>23</sup> BANARLI, Nihad Sami, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, C:2, s. 858.

<sup>24</sup> AKYÜZ, Kenan, *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri*, s. 4.

<sup>25</sup> Bakınız: Zeynep Kerman: "Tanzimat Devri Türk Edebiyatında 'Esaret' Temi ve Sergüzeşt Romanı", *Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri* (iç.), s. 35.

<sup>26</sup> ENGINÜN, İnci, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, 4. baskı, Dergah Yayınları, İstanbul, 2001, s. 494-502.

<sup>27</sup> KOLCU, Ali İhsan, *Millî Edebiyat I*, Salkımsöğüt Yayınları, Konya, 2001, s. 19, 22.

---

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

mesi gerekir. Aynı zamanda devir, geniş bir zaman dilimini içeren, radikal, akut ve keskin farklılıkların ortaya çıktığı bir süreci işaret eder. Dönemden farkı, geniş bir zaman dilimine yayılması, özelliklerinin hayatın her alanını kapsar nitelikte olması ve ürettiği değerlerin daha kalıcı, bireyi aşarak kolektif bilinçte akis bulan ve çağın bütününe yansıyan taraflarının olması bakımındandır. Bu bağlamda, *devir açmak*, tarihe farklı bir boyut eklemek, yeni bir çağ başlatmak karşılığı olarak kullanılmıştır. Cilalı Taş Devri, Yontma Taş Devri, Modern Devir, Tanzimat Devri, Cumhuriyet Devri gibi.

Bununla birlikte, eğer Yeni Türk Edebiyatı'nın kendisi bir "devir" olarak kabul edilecek ise bu durumda Tanzimat'tan başlayarak Cumhuriyet'i de içeren süreçlerdeki önemli kırılma noktalarına "dönem" denmesi doğru bir yaklaşım olacaktır.

### Edebî Dönem

Devirde olduğu gibi dönem kelimesinin de rastgele kullanıldığını görüyoruz. Dönem için herhangi bir sınırlandırıcı hüküm ortaya koymaksızın geniş süreçlere yayılan, hatta yüzyılları içine alan bir kullanımla da karşılaşılıyor. Örneğin, İbrahim Kıbrıs, Cumhuriyet dönemi tabirini kullanmanın yanı sıra bütün bir Batılılaşma serüvenini özetlemek amacıyla "Batı etkisindeki dönem" söz grubunu da kullanmış; böylece hem Batılılaşma ile başlayan Türk edebiyatının bütün oluşum ve dönemeçlerini hem de onun içinde özel bir yere sahip olan Cumhuriyet sonrasını aynı kavramla karşılamıştır.<sup>28</sup> Kıbrıs, Yeni Türk Edebiyatı'nın evrelerini de Tanzimat Edebiyatı, Servet-i Fünûn Edebiyatı, II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Arayışlar Dönemi ve Millî Edebiyat Dönemi şeklinde bir tasnife tabi tutmuştur. Cumhuriyet sonrasını ise; İlk Dönem: Millî Edebiyatın Devamı; İkinci Dönem: Türk Edebiyatının Yeniliklere Yönelmesi ve Son Dönem olarak adlandırmıştır. Bunların içinde ilk dönem 1923'ten 1940'a kadar olan süreci; ikinci dönem 1940'tan 1980'e kadar olan süreci kapsarken, Son Dönem ise 1980 sonrasını içermektedir. Ayrıca, Kıbrıs ne Tanzimat ne Servet-i Fünûn ne Fecr-i Âti ne de Millî Edebiyat için herhangi bir akım,

<sup>28</sup> KIBRIS, İbrahim; Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, 2. baskı, Anı Yayınları, Ankara, 2004, s. 3.

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

hareket, oluşum yahut topluluk tabiri kullanmamıştır. Birçok edebiyat bilimcide rastladığımız bu yaklaşım, aynı zamanda bir kararsızlık hâlini de göstermektedir.

İnci Enginün de hem Tanzimat hem Meşrutiyet hem de Cumhuriyet edebiyatlarını “dönem” olarak adlandıranlardan biridir.<sup>29</sup>

Şerif Aktaş, II. Meşrutiyet sonrası edebiyatımızı “dönem” olarak nitelendirmektedir: “II. Meşrutiyet döneminde tiyatro vadi-sinde eser veren yazarların bir kısmının Cumhuriyet döneminde de bu faaliyetlerini sürdürdüklerini görüyoruz.”<sup>30</sup>

Ramazan Korkmaz, “Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri”<sup>31</sup>; Ayşenur Külahlıoğlu İslam, “Cumhuriyet Dönemi Türk Hikâyesi”<sup>32</sup> ile “Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu”<sup>33</sup> ve Osman Gündüz “Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı”<sup>34</sup> söz gruplarını kullanmışlardır. Hakeza, *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı*’nın Ön Söz’ünde, Ramazan Korkmaz daha geniş süreçler için de “dönem” ibaresini kullanmıştır: “Bu evreler, daha çok kavim destanları ve mitik söylenleri ile oluşan Erken Dönem Türk Edebiyatı; ortak İslâmi kültür çerçevesinde gelişen Klasik Dönem Türk Edebiyatı ve 1839’da Tanzimat’la başlayan Batılılaşma süreci üzerine kurulu Yeni Türk Edebiyatı adıyla tanımlanabilir.”<sup>35</sup> Korkmaz’ın bu yaklaşımı ile Sadık Tural’ın genel yaklaşımı arasında oldukça belirgin bir zıtlık vardır. Tural, Yeni Türk Edebiyatı’nın bütünü “devir” olarak nitelendirip ara süreçleri “dönem” olarak kavram-

<sup>29</sup> ENGİNÜN, İnci, Yeni Türk Edebiyatı-Tanzimat’tan Cumhuriyet’e, Dergah Yayınları, İstanbul, 2006, s. 574-707 ve Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, 2. baskı, Dergah Yayınları, İstanbul, 2001.

<sup>30</sup> AKTAŞ, Şerif, “Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı”, Türk Dünyası El Kitabı (iç.), s. 537.

<sup>31</sup> KORKMAZ, Ramazan, “Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri”, Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı (İçinde), s. 215-310.

<sup>32</sup> KÜLAHLIOĞLU İSLAM, Ayşenur, “Cumhuriyet Dönemi Türk Hikâyesi”, Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı (içinde), s. 311-346.

<sup>33</sup>age., s. 347-366.

<sup>34</sup> GÜNDÜZ, Osman, “Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı”, Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı (içinde), s. 367-454.

<sup>35</sup> Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı, Editör: Dr. Ramazan Korkmaz; Yazarlar: Dr. Ramazan Korkmaz, Dr. Hülya Argunşah, Dr. Ali İhsan Kolcu ve Diğerleri, Grafiker Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 5.

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

laştırırken Korkmaz, Yeni Türk Edebiyatı sürecini öncesinden ayırmak maksadıyla ve oldukça geniş bir süreci imleyerek “dönem” tabirini kullanmıştır.

Böylece Yeni Türk Edebiyatı evresinde, tıpkı devir kelimesinde olduğu gibi dönem kelimesinde de edebiyat araştırmacı ve bilimcilerimiz arasında müşterek bir yaklaşımdan bahsedilememektedir.

Dönem, devire göre daha az etkili değişimlerin yaşandığı, yaşanan değişimlerin belli ve daha dar bir zaman dilimiyle sınırlandırıldığı bir süreç olarak adlandırılır. Devirin içinde yer alan ve devir bakımından benzeşen; ancak, daha alt düzeyde benzeşmez özellikleri bulunan süreçtir. Devirin içindeki farklı nitelikler sergileyen oluşumlara “dönem” denir. Dönem, hayatın bütününe içine alan ve geniş zaman ile mekâna yayılmayan değişimleri barındırır; bu yönüyle daha çok dönemin ruhuna işlemiş kişilerle anılır. Atatürk Dönemi, İnönü Dönemi, İhtilaller Dönemi gibi.

### Edebiyat Akımı

Türk Dil Kurumu'nun *Türkçe Sözlük*'üne göre akım, “sanatta, siyasette, düşünce hayatında ortaya çıkan yeni bir görüş, yöntem, hareket, cereyan, tarz”dır.<sup>36</sup> Burada, bir edebiyat akımı için gerekli addedilen dört temel hususa dikkat çekilmektedir. Bunlar, sırasıyla; *yeni bir görüş, yeni bir yöntem, yeni bir hareket ve yeni bir tarz*dir. Cereyan, akımın bir başka adı olduğuna göre bunu ayrı bir kategori olarak değerlendirmek çok da gerekli görülüyor.

Turan Karataş'a göre ise “ortak ilkelere bağlanma, dünya görüşü ve sanat anlayışı bakımından bazı ilkelerde birleşme, sanatsal bir manifestoya sahip olma ve başka ortak estetik kaygıları paylaşma itibarıyla bir araya gelen edebiyatçıların oluşturdukları ve sıralanan kaygılarla ortaya koydukları eserlerle kalıcı kıldıkları

<sup>36</sup> Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, s. 53.

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

oluşuma da 'akım' denir."<sup>37</sup> Karataş, Yeni Türk Edebiyatında akım kategorisine Servet-i Fünûn ile Garip şiirini yerleştiriyor.

Öztürk Emiroğlu, edebiyat akımını edebî ekol olarak karşılamış ve şöyle tanımlamıştır: "Toplumsal hayatın gerçeklerine ve gereklerine göre bir araya gelen, felsefi bir görüşten beslenen, ilkeleri ve eserleri orijinal, aynı sanat anlayışı ve ortak dünya görüşü çizgisinde birleşen, sanatın diğer dallarını da kapsayacak şekilde söylemleri olan, uluslar arası nitelik kazanmış, tutarlı gruplara akım veya ekol denmektedir."<sup>38</sup> Öztürk'e göre edebiyat akımı olabilmek için aynı ilkeleri paylaşmak, orijinal eserler ortaya koymak ve ortak bir dünya görüşüne sahip olmak yetmez; aynı zamanda, sanatın diğer dallarını kapsayacak söylemleri geliştirmek ve uluslar arası bir nitelik kazanmak da gerekir.

*Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü*'nün edebiyat akımı tabiri için ortaya koyduğu yaklaşım daha ayrıntılı ve kapsamlıdır: "Edebiyatta aynı değerlere inanan küçük bir çekirdek kadronun; fikir veya tarz yahut üslup veyahut zamanı algılayış ve yorumlayış araçlarından kendine özgü bir bütünlük yaratacak tarzda duygu, düşünce ve zevk ölçütlerine ait benimseyişleri ve buna dayalı eser verişleri açılarından farklıca bir grubun, bu farklılıklarını gerek teorik yazı ve kitaplar gerek edebiyat eserleri aracılığıyla ısrarlı ve devamlı bir şekilde savunup yaşamaya ve yaygınlaştırmaya çalıştığı edebiyat anlayışının etkili bir yapı kazanmış hâli".<sup>39</sup> Burada da, aynı değere inanmış ve dar bir kadrodan ibaret olmak; fikir, üslûp, algılama ve yorumlama bakımlarından bir bütünlük sahibi bulunmak; duygu, düşünce ve zevk ölçütlerine dair görüşleri farklı olmak; bu farklılığı teorik, pratik eserler ve sanat eserleri yoluyla devamlı ve ısrarlı bir şekilde savunmak akım olmanın vazgeçilmez kıstaslarından addedilmektedir. Bu tanım, bir önceki "akım" tanımından sadece uluslar arası kimliğe bürünmek şartı olmaması yönüyle ayrılmaktadır.

---

<sup>37</sup> KARATAŞ, Turan, Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü, 3. baskı Akçağ Yayınları, Ankara, 2007, s. 27.

<sup>38</sup> EMİROĞLU, Öztürk, Türkiye'de Edebiyat Toplulukları, s. 41.

<sup>39</sup> Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Cilt: 2, Ankara, 2003, s. 281.

---

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

Yukarıda sıralananlar toparlanacak olursa genel itibariyle sanat, özel olarak da edebiyatta ortaya çıkmış, kendisinden önceki tarzları, bakış açılarını, üslupları değiştirmeyi düşünen; bunu tasarı noktasında bırakmayıp, ciddi bir programla ve pratik üretimlerle destekleyen, ileri sürdüğü teorik çerçeveye uygun eserler vererek edebiyat tarihinde farklı bir tarzla anılan ve ortaya koyduğu sistematiği uluslar arası zemine taşıma becerisi gösteren edebiyat oluşumlarına “akım” denir. Akım, edebî topluluktan farklı olarak ileri sürdüklerini hayatın her alanında başarıyla temsil etme kabiliyet ve kapasitesine sahiptir. Aslında, edebî topluluk aşamasını geçip akım niteliği kazanmak oldukça güçtür. Öztürk Emiroğlu bir hareketin “akım” a dönüşebilmesi için yedi madde sayar: Bunlar sırasıyla, toplumsal hayatın gerçeklerine ve gereklerine göre hareket etme; felsefi bir görüşten beslenme; ilkelerin ve eserlerin orijinalliği; aynı sanat anlayışı ve ortak dünya görüşü çizgisinde birleşme; sanatın diğer dallarını da kapsayacak söylemler geliştirme; uluslar arası nitelik kazanma ve tutarlılıktır.<sup>40</sup> Bu manada Öztürk Emiroğlu, Batı’da akım olma niteliği kazanmış her oluşumun resim, müzik, mimari, heykeltıraşlık gibi alanlarda da -eş zamanlı- temsil edildiğine özellikle dikkat çeker.<sup>41</sup> Böylece akımların etkinlik alanı edebiyatla sınırlı kalmayıp sosyal ve kültürel hayatın bütün alanlarına yansır. Akım, sahip olduğu değişimin bütün unsurlarını yansıtma becerisinden dolayı evrensel bir nitelik kazanarak herhangi bir milliyete ait olmaktan çıkıp milletler arası bir kimlik kazanır. Bütün bu kıstaslar göz önünde tutulduğunda Türk edebiyatındaki hiçbir edebî oluşumun “akım” niteliği kazanmadığı gibi bir sonuç kendiliğinden ortaya çıkar.<sup>42</sup> Buna karşın, klasisizm, romantizm, realizm, naturalizm, parnasizm vs. akım olarak nitelendirilirken, uluslar arası bir kimlik kazandıkları hâlde sadece hayatın her alanında temsil edilmemiş olmalarından

<sup>40</sup> EMİROĞLU, Öztürk, Türkiye’de Edebiyat Toplulukları, s. 42-49.

<sup>41</sup>age., s. 42.

<sup>42</sup> Türk edebiyatındaki hiçbir hareketin, grubun, toplama ve topluluğun edebiyat akımına dönüşmediğini Orhan Okay Batı edebiyatından doğrudan etkilenmeye bağlar. Daha geniş bilgi için bakınız: “XX. Yüzyıl Yeni Türk Şiiri (1900-1923): Edebî Topluluklar”, Türk Dili, (Türk Şiiri Özel Sayısı IV), S: 481-482, Ocak-Şubat 1992, s. 290’dan nakleden Öztürk Emiroğlu, Türkiye’de Edebiyat Toplulukları, s. 42.

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

dolayı dadaizm, letrizm, kübizm, ünamizm gibi hareketler bazı edebiyat çevrelerince “akım” olarak nitelendirilmezler.

Yeni Türk Edebiyatı’na gelince; İsmail Habib Sevük, *Edebî Yeniliğimiz* adlı eserinin ikinci cildinde akım karşılığı olarak “cereyan” tabirini kullanmış ve Millî Edebiyat hareketini cereyan, yani akım olarak nitelendirmiştir.<sup>43</sup>

Akım karşılığı olarak “cereyan”ı kullanan bir başka edebiyat araştırmacısı ise Nihad Sami Banarlı’dır. Banarlı, Millî Edebiyat oluşumu için “cereyan” tabirini kullanmıştır: “Bir taraftan da bu eski ve yeni Türkçülerden büyük bir yardım gören edebiyat, şiirde, nesirde, romanda, fakat bilhassa şiirin vezin ve şekil gibi dış unsurlarında tamamıyla millî bir cereyan hâlini aldı ve bir millî edebiyat cereyanı doğdu.”<sup>44</sup>

İnci Enginün de Türkçülük için “akım” ibaresini kullanır. Türkçülük ile Millî Edebiyat anlayışı birbirinin eş değeri kabul edilirse Enginün’ün Millî edebiyat oluşumu için de aynı tabiri kullandığı sonucuna varılabilir. Yazar, *Yeni Türk Edebiyatı-Tanzimat’tan Cumhuriyet’e* adlı çalışmasında “Türkçülük Akımı-Millî Edebiyat” şeklinde bir bölüm açmış ancak metin içinde doğrudan doğruya “Millî Edebiyat akımı” tabirini kullanmamıştır. Bununla birlikte, yazarın edebiyat oluşumları için genel anlamda “akım” kavramını kullandığı izlenimi verecek cümleleri yok değildir: “Cenap şiirlerini ve nesirlerini çeşitli dergilerde neşreder, eski dil anlayışını ve aruzu savunmaya, nesre ağırlık vermeye devam eder, Süleyman Nazif de onunla ortak görüşleri paylaşır. Yeni *akımlar* karşısında eski ustalar tavrını devam ettirirler.”<sup>45</sup>

Sadık Tural da Millî Edebiyat için “akım” ibaresini kullanan edebiyat bilimcilerimizden biridir: “Millî edebiyat kavramı Türkiye’de 1908-1922 yılları arasındaki bir akımın özel adı olarak, bir terimdir.”<sup>46</sup>

<sup>43</sup> SEVÜK, İsmail Habib, *Edebî Yeniliğimiz*, C: 2, s. VII.

<sup>44</sup> BANARLI, Nihad Sami, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, C:2, s. 1101.

<sup>45</sup> ENGINÜN, İnci, *Yeni Türk Edebiyatı-Tanzimat’tan Cumhuriyete*, s. 575.

<sup>46</sup> TURAL, Sadık, “II. Meşrutiyet Döneminde Türk Edebiyatı”, *Türk Dünyası El Kitabı* (İç.), s. 486.

---

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

Bilge Ercilasun, Türk edebiyatındaki oluşumlardan Servet-i Fünûn için “akım” karşılığını kullanmıştır: “Edebî ve fikri hayatımızın önemli bir safhası olan Servet-i Fünûn Edebiyatı, etrafında birçok münakaşanın yapıldığı bir edebî akımdır.”<sup>47</sup>

İbrahim Kıbrıs da “Millî Edebiyat” için “akım” tabirini kullanmıştır: “[...] İstanbul Türkçesinin kullanıldığı, ulusal kaynaklardan yola çıkılarak edebî ürünlerin oluşturulduğu **Millî Edebiyat** akımının başlangıcı olmuştur.”<sup>48</sup>

Yeni Türk Edebiyatında yer alan hemen her topluşma, topluluk ve hareket için “akım” teriminin kullanıldığını söylemek abartılı olmaz. Tıpkı “devir” ve “dönem”de olduğu gibi “akım” kavramının kullanımında da bir uzlaşından ve nesnellikten bahsetmek zor görünmektedir.

### Edebiyat Topluluğu

Sadık Tural’a göre, “Daha çok bir dergi veya gazete etrafında oluşan, bazen ortaklığı gösteren bir bildiriyle edebiyat hayatında görünen edebî eser verenlerin oluşturduğu topluluklar, gerek çağdaşlarının büyük bir kısmı gerekse kendilerinden önceki şahsiyet ve nesiller karşısındaki farklılıklarını ortaya koyan yanlarıyla edebiyat hayatına katılırlar.”<sup>49</sup> Aynı yazının devamında Tural, “Türk edebiyatının son iki yüz yılı dikkate alındığında, Encümen-i Şuara ve Fecr-i Âti birer topluşma, Servet-i Fünûn dergisi etrafındaki hareket bir edebiyat topluluğu, Gökâlp ve arkadaşlarının yaklaşık on iki yıl hüküm süren edebiyat çalışmaları ise bir ‘akım’ olarak adlandırılmalıdır.”<sup>50</sup> demektedir. Bununla birlikte, Tural’a göre II. Meşrutiyet sonrası ortaya çıkan *Nâyûler* bir topluluk olarak karşımıza çıkarlar.<sup>51</sup>

<sup>47</sup> ERCİLASUN, Bilge, “Servet-i Fünûn Edebiyatı”, Türk Dünyası El Kitabı (İç.), s. 424.

<sup>48</sup> KIBRIS, İbrahim, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, s.14.

<sup>49</sup> TURAL, Sadık, Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Cilt: 2, Ankara, 2003, s. 312-313.

<sup>50</sup>age., s. 313.

<sup>51</sup> TURAL, Sadık”, Edebiyat Bilimine Katkılar I, s. 211-226.

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*



Turan Karataş ise “topluluk” ile “hareket”i birbirinin eş değeri şeklinde değerlendirebilir. Ona göre “Edebî topluluklar, daha çok bir edebiyat dergisi etrafında bir araya gelen şahsiyetlerden oluşur. Bu birliktelikten ortak bir sanat ve edebiyat zevki doğabilir ve belli bir döneme damgasını vurabilir.”<sup>52</sup> Karataş, Türk edebiyatında İkinci Yeni’yi topluluk olarak nitelendirmiştir.

Sadık Tural’a göre Fecr-i Âti bir topluluktan ziyade “toplaşma” yahut “gruplaşma”dır: “Bu gruplaşmanın, imza koydukları ‘beyanname’ye rağmen bir edebî topluluk, bir edebî mektep (ecole)’dan çok toplaşma, gruplaşma olduğunu söyleyebiliriz.”<sup>53</sup>

İbrahim Kıbrıs, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı* adlı çalışmasında Fecr-i Âti edebiyatını topluluk olarak nitelendirmiştir: “Ancak bu tartışmaların çok fazla içinde olmayan ve Servet-i Fünûncuların izinden giden kimi sanatçılar da kendi aralarında kümelenmişler ve **Fecr-i Âti** (Geleceğin Güneşi) adında bir edebiyat topluluğu kurmuşlardır.”<sup>54</sup>

Ali İhsan Kolcu, Servet-i Fünûn edebiyatı için “topluluk” kavramını kullanmıştır. Servet-i Fünûn mecmuasının bir ‘edebî topluluk’ hâline gelmesinin sosyal ve siyasal şartları üzerinde durulması gerekmektedir.”<sup>55</sup>

Öztürk Emiroğlu ise Yeni Türk Edebiyatı alanında kullanılan bazı kavramları nesnelleştirme uğraşı verdiği *Türkiye’de Edebiyat Toplulukları* adlı eserinde “edebiyat topluluğu” olarak Servet-i Fünûn, Fecr-i Âti, Dergah Topluluğu, Hisar Topluluğu’nu kabul etmiştir.<sup>56</sup>

Devir, dönem, akım terimlerinde olduğu gibi topluluk konusunda da edebiyat bilimcilerimiz arasında ortak bir kullanımdan bahsetmek mümkün değildir.

<sup>52</sup> KARATAŞ, Turan, Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü, s. 191.

<sup>53</sup> TURAL, Sadık, “II. Meşrutiyet Döneminde Türk Edebiyatı”, Türk Dünyası El Kitabı (İç.), s. 477.

<sup>54</sup> KIBRIS, İbrahim, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, Anı Yayınları, 2. baskı, Ankara, 2004, s. 12.

<sup>55</sup> KOLCU, Ali İhsan, Servet-i Fünûn Edebiyatı, Salkımsöğüt Yayınları, Ankara, 2005, s. 11-17.

<sup>56</sup> EMİROĞLU, Öztürk, Türkiye’de Edebiyat Toplulukları, s. 56-169.

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

Edebî topluluk, edebiyat akımı gibi, içinde yaşadığı toplumun edebiyat ihtiyaçlarına yeni yanıtlar vermek amacıyla ortaya çıktığı hâlde, belli bir tüzüğü olmayan, varsa, bunu uygulama becerisinden yoksun kalan; bunu uygulasa bile belli sınırları aşıp evrensel bir nitelik kazanamayan topluşmalardır. Çoğu zaman, kendilerine ait bir yayın organları bulunduğu, teorilerine uygun eserler verdikleri hâlde bu eserler ulusal sınırların dışına taşmadığı için akım niteliği kazanamaz. Servet-i Fünûn Topluluğu, Fecr-i Âti Topluluğu, Garip Topluluğu gibi.

### Edebî Hareket

Türk Dil Kurumu'nun *Türkçe Sözlük*'üne göre sanat ve edebiyat anlamındaki hareket, "belirli bir amaca varmak için bir-biri ardınca yapılan ilerlemeler, akım"<sup>57</sup> anlamına gelmektedir. Yani *Türkçe Sözlük*, hareket ile akımı birbirinden farklı olmayan iki kavram gibi sunmaktadır. Oysa, adı üzerinde, hareket, bir yere doğru yönelmiş olanın henüz amacına vasıl olmaması; akım ise bir sistematığın bütünüyle işlevsellik kazanması, sonuçlanmış olması demektir yahut böyle düşünülmesi gerekir.

*Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü* ise Edebiyat-ı Cedide söz grubunu açıklarken edebî hareketi şu şekilde tanımlamıştır: "Servet-i Fünûn dergisi çevresinde toplanarak Recaizâde Mahmut Ekrem Bey'in başkanlığında bir grup oluşturan ve her biri ayrı bir edebî kimlik olarak temayüz eden kişilerin ortaya koyduğu ve ilk örneklerini verdikleri edebî ekoldür. Servet-i Fünûn'la Fecr-i Âti gibi iki edebiyat dönemini içerisine alan, 1896'dan 1911'e kadar sürdüğü kabul edilen edebiyat hareketinin genel adıdır."<sup>58</sup> Böylece, edebiyat hareketi söz grubu, hem Servet-i Fünûn'u hem de Fecr-i Âti'yi içine alan ve oldukça geniş bir zaman ile zemine yayılan dönemin ortak adını karşılayan bir kavram olarak kullanılmış olmaktadır.

<sup>57</sup> Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, 10. baskı, Ankara, 2005, s. 848.

<sup>58</sup> Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Cilt: 2, Ankara, 2003, s. 315.

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

Öztürk Emiroğlu, Türk edebiyatındaki “edebî hareketler” olarak; Millî Edebiyat, Garip ve İkinci Yeni’yi göstermiştir.<sup>59</sup>

Edebiyatta, belli değişiklikleri yapmak amacıyla ortaya çıkıp bu amaca uygun eserler verdiği hâlde, derli toplu bir sistem, dil, üslûp geliştirememiş; yerel sınırları aşamadığı için genellik kazanamamış, bazen de gerçekleştirmek istediklerini yarım bırakmak zorunda kalmış topluluklara “hareket” denir. Edebî hareketler, bu yönüyle sadece içinden çıktıkları toplumun ihtiyaçlarına cevap vermekle yetinip evrensel bir kimliğe bürünemezler. Millî Edebiyat Hareketi, Toplumcu Gerçekçi Hareket gibi.

Devir, dönem, akım, topluluk kadar sık kullanılmamış olsa bile edebiyat bilimcilerimiz arasında hareket konusunda da bir uzlaşma yok gibidir.

### Edebî Nesil

Şerif Aktaş, edebî nesil söz grubunu şu şekilde tanımlar: “Aynı zaman dilimi içinde anlayış, zevk, yazma tarzı ve sanat gayesi, ifade ve anlatma becerisi gibi hususlarda birleşen veya birbirine yakın olan insanların oluşturdukları grubu, zaman zevk ve anlayış bakımından kendisinden önceki ve sonrakilerden ayırmak için kullanılır.”<sup>60</sup> Aktaş, aynı yazının devamında edebî nesillerin süre bakımından uzunluk ve kısalığının, sözü edilen birlikteliği devam ettirmedeki başarıyı belirlediğini ifadelendirdikten sonra “Edebiyat-ı Cedide nesli, İkinci Yeni nesli gibi zaman, zevk ve anlayış bakımlarından belirli grupları ifade etmede kullanıldığı gibi, özellikleri tam olarak belirlemeyen ama aynı zaman diliminde etkinlikte bulunmuş sanatkarların ortak yönlerini vurgulamak için de kullanılmaktadır.”<sup>61</sup> diyor. Demek ki edebî nesil kavramı belirli ve sınırlı bir edebiyat grubu için kullanılabilir ve bu yönüyle de bir tarz birlikteliği ortak temelinde birleştiği gibi aynı süreci yaşamak dışında müşterekleri olmayan edebiyatçılar için de kullanılabilir.

<sup>59</sup> EMİROĞLU, Öztürk, Türkiye’de Edebiyat Toplulukları, s. 81-186.

<sup>60</sup> AKTAŞ, Şerif, Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Cilt: 2, Ankara, 2003, s. 272.

<sup>61</sup>age., s. 272.

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

Edebî nesil için Turan Karataş ise “Aynı zaman diliminde yaşayan, yapıp ettikleriyle/eserleriyle belli bir döneme tanıklık eden edebiyatçılara verilen genel ad. Başka bir deyişle, aynı dönemin getirdiklerine maruz kalmak, aynı zaman dilimindeki evrensel ve toplumsal olaylarla yüzleşmekten gayri ortaklıkları bulunmayan aynı nesle mensup sanatçılar için kullanılan bir tabir.”<sup>62</sup> demektedir. Karataş, edebî nesli örneklendirirken de “40 Kuşağı”, “60 Kuşağı”, “80 Kuşağı” tabirlerini kullanmıştır.

Edebî nesil, dönemin edebiyat ruhu ve anlayışına uygun eserler veren, genellikle yaşları, anlayışları birbirine yakın edebiyatçıların oluşturduğu bir gruptur. Aralarında organik bir bağ yoktur. Birlikte çıkardıkları bir dergi, inandıkları ortak bir ülkü, değiştirmeyi düşündükleri bir tarz, üslûp, anlayış bulunmamaktadır; sadece, aynı dönemi paylaşmaktan, benzeri tarzları kullanmaktan, ortak temleri yinelemekten ibaret bir anlayış yakınlığı vardır. Bunlar için, bir nesil birlikteliğinden bahsetmek daha doğrudur. Edebî zümreler, çoğunlukla kendilerinden sonraki kuşaklar ve edebiyat bilimcilerince ortak bir çizgiye oturtulmuş kişilerdir. Şinasi-Ziya Paşa-Namık Kemal, Ara Nesil, 1940-1960 Nesli, 1960-1980 Nesli gibi.

### Bağımsız Kişiler

Güçlü bir edebî kişilikleri olduğu, ciddi eserler verdikleri hâlde herhangi bir akım, topluluk, hareket, edebî nesil içinde yer almayıp hayatları boyunca kendilerine özgü çizgide yaşayan kişiler için kullanılan bir terimdir. Herhangi bir kategori içinde değerlendirilmeyip dönemin içinde sadece kendi varlıklarıyla yer eden kişilerdir. Mehmet Akif Ersoy, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Peyami Safa, Sabahattin Ali gibi.

Bağımsız kişiler için Nihad Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*'nde “müstakil sanatkârlar” ibaresini kullanmıştır. “Yirminci asır Türk edebiyatında, millî edebiyat cereyanı istisna edilirse, çok sayıda değerli imzayı bir araya toplayan ve sanat yo-

<sup>62</sup> KARATAŞ, Turan, Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü, s. 285-286.

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

lundaki gayelerini birleştirmiş sanatkârlardan mürekkep, herhangi devamlı bir edebî cereyan ve bir edebî ekol vücut bulmamıştır.”<sup>63</sup>

Kenan Akyüz de, özellikle Servet-i Fünûn edebiyatıyla aynı süreçte yazı yazmış, fakat ne ona ne de başka herhangi bir oluşuma dahil olmayıp sadece kendi çizgisini sürdürmüş yazar ve şairleri nitelemek için bu tabiri kullanmıştır: “Servet-i Fünûn hareketinin geliştiği dönemde, aynı nesilden oldukları hâlde, bu topluluğa katılmış olanların edebiyat ve sanat anlayışlarını benimsemeyerek, değişik anlayışta eserler veren birçok şairler ve yazarlar da vardır.”<sup>64</sup>

“Bağımsız kişi”ler, diğerlerine göre daha seyrekçe kullanılan bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır.

### SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Gerek doğa bilimleri gerek sağlık gerekse sosyal bilimler olsun hemen her disiplin ve çalışma alanında pratiklerden hareketle teorileştirmeler yapılabileceği gibi bazen de teorilerden yeni pratikler oluşturulabilir. Sosyal bilimlerin bir şubesi olarak edebiyat üzerine yapılan çalışmalar -en azından bugüne kadar- teorik olmaktan çok pratik karakterlidir. Bu sebepten, edebiyat biliminin teorileştirilmesi pratik üzerinden bir teori kurulması yoluyla gerçekleşmektedir. Özellikle edebiyat tarihinin oluşumunda devir, dönem, akım, topluluk, hareket, nesil, bağımsız kişilik gibi kategoriler oluşturulurken de her bir süreçte ortaya konan eserler, onların karakterleri, dil, üslûp, kurgu, içerik gibi metnin doğasını oluşturan tarafları ile onların ortaya çıkmasına doğrudan yahut dolaylı etkide bulunan sebepler bakımından devir, dönem, akım, topluluk, hareket, nesil yahut bunların hiçbirine dahil edilemiyorsa bağımsız kişilik olarak bir kategorileştirme yapmak gerekmektedir. Ancak bu kategorileştirmenin; nesnel ölçütlere göre yapılması, bakış açılarındaki esneklik muhafaza edilse bile genelleştirilebilir bir mantığa göre belirlenmesi gerekmektedir. Bilim olmanın vazgeçilmez şartlarından biri de kuşkusuz kavramlaştırmanın bir adım ötesine geçerek terim birlikteliğinin sağlanmasıdır.

<sup>63</sup> BANARLI, Nihad Sami, Resimli Türk Edebiyatı C. 2, s. 1151.

<sup>64</sup> AKYÜZ, Kenan, Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri, s. 130

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

Batılılaşma sürecinde ortaya çıkan ve Batı medeniyetinin etkisinin edebiyatımız üzerinde nispeten arttığı sürece farklı zaman dilimlerinde, kendine özgü bakış açılarıyla belli kavramlar teklif edilmiştir. Bunlar; Türk Teceddüt Edebiyatı, Yenileşme Edebiyatı, Modern Türk Edebiyatı, Avrupai Türk Edebiyatı, Batı Etkisinde Gelişen Edebiyat, Son Asır Türk Edebiyatı, Arayışlar Devri Edebiyatı olarak sıralanmakla birlikte, genel itibariyle kabul gören kavramlaştırma *Yeni Türk Edebiyatı* olmuştur.

Yeni Türk Edebiyatı evresinde, özellikle sosyal, kültürel, sanatsal ve edebî yöndeki büyük değişimlerin yaşandığı süreçler için hem devir hem de dönem kavramları kullanılmıştır. Genel kabul, devir kelimesinin dönemi de içerecek bir genişlik ve yoğunluğa sahip olmasıdır; ancak, burada, edebiyat bilimcileri birbirinden farklı bakış açısı ve gerekçelendirmelerle bazen birbirine yakın bazense oldukça uzak düşecek, hatta biri diğerini nakzedecek bir yaklaşım içinde olmuşlardır. Tanzimat, Servet-i Fünûn, Fecr-i Âti Edebiyatları, Millî Edebiyat ve Cumhuriyet Edebiyatı oluşumları devir olarak nitelendirildikleri gibi dönem olarak da adlandırılmışlardır. Her bir oluşum ve sürece farklı edebiyat bilimci ve araştırmacılar farklı kavramlar yükledikleri gibi, aynı edebiyat bilimci ve araştırmacıların aynı süreçler için farklı kavramları kullandığı da olmuştur. Ancak öyle görülüyor ki daha geniş zaman dilimlerini içeren ve hayatın her alanındaki değişimin yoğun şekilde yaşandığı geniş süreçleri karşılamak için devir kavramlaştırması daha uygun görünmektedir.

Yeni Türk Edebiyatı evresinin farklı oluşumlarını karşılamak amacıyla en sık başvurulan kavram "dönem"dir. Öyle ki edebiyat bilimci ve araştırmacıları Tanzimat'tan başlayarak irili ufaklı, ciddi yahut orta etkili görünen hemen bütün toplama, topluluk ve hareketler için dönem kavramını kullanmış görünüyorlar. Tanzimat Dönemi, Servet-i Fünûn Dönemi, Meşrutiyet Dönemleri, Millî Edebiyat Dönemi, Fecr-i Âti Dönemi, Cumhuriyet Dönemi, Birinci Dönem, İkinci Dönem, Son Dönem (Hem Cumhuriyet hem Tanzimat edebiyatları için) gibi adlandırmalar, birinden ötekine değişmeyen, hatta nüans bile içermeyen süreçlermişçesine hep aynı ortak paydada birleştirilmiştir: Dönem. Oysa, özellikle Sadık Tural'ın yaklaşım ve gerekçeleri dikkate alındığında edebî dö-

---

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

nemlerin edebî devirler içinde yer alan daha kısa süreli oluşumlar için kullanılması gerektiği ifade edilebilir.

Üzerinde uzlaşamadığı için rastgele kullanılan kavramlardan biri de “edebiyat akımı”dır. Belki de kavramın kendisi üzerinde daha başlangıçta ortak bir içerik tanımlaması konusunda aynı yahut birbirine yakın paydalarda birleşilmediğinden yekdiğinden farklı edebiyat oluşumları için “akım” kavramı kullanılmıştır. Çok sık başvurulmamış olsa da Servet-i Fünûn ile Millî Edebiyat için “akım” kavramına müracaat edildiği görülmektedir. Başta Batı edebiyatı olmak üzere, özellikle dünya edebiyatları düşünüldüğünde bir edebiyat hareketinin akım niteliği kazanması için elbette çok sayıda kıstası yerine getirmesi gerekmektedir. Ancak bunlar içinde, herhangi bir edebî hareketin hayatın her alanını kapsayacak bir düzenleme ile -dolayısıyla edebiyatta da karşılığı bulunacak- uluslar arası niteliği kazanmış olma şartı, Türk edebiyatında hiç akım olmadığı sonucunu doğurmaktadır.

Yukarıda tartışmaya açılan kavramlar kadar, belki ondan biraz daha fazla olmak üzere, edebiyat topluluğu konusunda da bir uzlaşıdan bahsetmek mümkün değildir. Yeni Türk Edebiyatında Servet-i Fünûn, Fecr-i Âti, Dergâh, Hisar ve Garip birer “topluluk” olarak adlandırılmışlardır. Böylece, Servet-i Fünûn için bir kısım edebiyat bilimcileri akım, diğer bir kısmı ise topluluk demiş olmaktadır. Gerçekte, “edebî topluluk” vasfı, akım hâline gelmiş olmakla birlikte, uluslar arası nitelik kazanamadığı için ulusal sınırların içinde kalmış güçlü edebiyat oluşumları için kullanılabilir.

Yeni Türk Edebiyatı’nda Servet-i Fünûn, Fecr-i Âti, Millî Edebiyat, Garip ve İkinci Yeni birer “edebî hareket” olarak adlandırılmışlardır. Hareket, topluluktan farklı olarak, belli bir amaç için yola çıkmış bir kadronun, şu yahut bu sebepten amacını tam olarak gerçekleştiremediği oluşumlar için kullanılabilir. Amacın yarım kalması, coğrafi ve fikrî dağınıklık, topluluk olmanın gerektirdiği belli ve sınırlı bir zaman diliminde benzeri görüşleri savunma, ürettiği genel teorik çerçeveye uygun metin üretmede kısırlık çekme gibi durumlar için “topluluk” yerine “hareket” kavramının kullanılması daha doğru bir yaklaşım olabilir.

---

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

Edebiyat bilimcileri ve araştırmacıları arasında, öteki kavramlara göre edebî nesil konusunda nispi bir uzlaşının olduğu rahatlıkla söylenebilir. Ancak yine de Edebiyat-ı Cedide Nesli, İkinci Yeni Nesli, 40 Kuşaağı, 60 Kuşaağı, 80 Kuşaağı, Ara Nesil gibi kullanımlarda ortaya konan bakış açısının hemen aynı zihni kurguyu barındırdığı söylenemez. Buradan da anlaşıldığı gibi edebî nesil kavramı belirli ve sınırlı bir edebiyat grubu için kullanılabilirdiği ve bu yönüyle bir tarz birlikteliğinin karşılığı olabildiği gibi aynı zaman dilimini yaşamak dışında ortaklığı bulunmayan edebiyatçılar için de kullanılabilir. Bu noktada da edebî nesil kavramıyla belli ortak görüşlerin mi belli yaş gruplarının mı belli süreçleri yaşamamanın mı temel alınacağı konusunda bir uzlaş sağlanabilirse Yeni Türk Edebiyatı süreçleri daha doğru bir zemine oturtulabilir gibi görünüyor.

Dünya edebiyatında sayısız örnekte olduğu gibi Türk edebiyatında da bütün bu kategorilerin içine girmeyip hayatı boyunca kendi çizgisinde eser vermiş ve eserleriyle kendine özgü bir tarz yakalamış yazar ve şairler için “bağımsız” tabiri kullanılmaktadır. Elbette ister akım ister topluluk ister hareket isterse belli nesil birlikteliği bağlamında eser vermiş olsun her yazarın kendince bir bağımsız çizgisi vardır. Ancak burada bağımsız kişiler derken kastedilen bir yönüyle çağının, döneminin ve kuşaağının birbirinden oldukça farklı oluşumlarının hiçbirini içine yerleştirilemeyen kişilerdir. Belki bu noktada, bağımsız kişiler noktasında edebiyat bilimcileri ile edebiyat araştırmacıları arasında bir ortak bakış açısının varlığından bahsedilebilir.

Bütün bunlardan sonra, Yeni Türk Edebiyatı'nın evrelerini tasarlarırken “devir” en geniş bir zemine yayılan, “dönem”i “devir” içine yerleştiren; “akım”ı “dönem” içinde düşünen, “topluluğu” akımlaşmaması, “hareket”i de topluluğa dönüşmemesi yönüyle biraz daha geride tutan, “edebî nesil”i, yan yana gelememiş, “bağımsız kişiler”i de yer aldıkları nesilden farklı ve kendine özgü tarzı bulunan edebiyatçıları nitelemek için kullanma anlayışı -en azından şimdilik- nesnelleşmeye doğru bir adım sayılabilir.

---

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*



**KAYNAKÇA**

- AKTAŞ, Şerif, "Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı", **Türk Dünyası El Kitabı** (İç.), Ankara, 1992, s. 503-548.
- AKTAŞ, Şerif, "Edebî Nesil" maddesi, **Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Cilt: 2, Ankara, 2003, s. 272.
- AKYÜZ, Kenan, **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri**, İnkılap Kitabevi, İstanbul, (tarihsiz).
- BANARLI, Nihad Sami, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, 2 C., Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1998.
- BAYRAM, Y., "Edebiyat-ı Cedide" maddesi, **Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Cilt: 2, Ankara, 2003, s. 315.
- EMİROĞLU, Öztürk, **Türkiye'de Edebiyat Toplulukları**, 3. baskı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2008.
- ENGİNÜN, İnci, **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**, 2. baskı, Dergah Yayınları, İstanbul, 2001.
- ENGİNÜN, İnci, **Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları**, 4. baskı, Dergah Yayınları, İstanbul, 2001.
- ENGİNÜN, İnci, **Yeni Türk Edebiyatı-Tanzimat'tan Cumhuriyet'e**, Dergah Yayınları, İstanbul, 2006.
- ERCİLASUN, Bilge, "Servet-i Fünûn Edebiyatı", **Türk Dünyası El Kitabı** (İç.), Ankara, 1992, s. 424-442.
- ERCİLASUN, Bilge, **Yeni Türk Edebiyatı Üzerine İncelemeler 1**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997.
- GÖÇGÜN, Önder, "Tanzimat Devri Türk Edebiyatı" **Türk Dünyası El Kitabı** (İçinde), Ankara, 1992, s. 379-423.
- GÜNDÜZ, Osman, "Cumhuriyet Dönemi Türk Romanı", **Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı** (içinde), Ankara, 2004, s. 367-454.

**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

- 
- KAPLAN, Mehmet, **Cumhuriyet Devri Türk Şiiri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990.
- KARATAŞ, Turan, **Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü**, 3. baskı Akçağ Yayınları, Ankara, 2007.
- KERMAN, Zeynep, **Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1998.
- KIBRIS, İbrahim, **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**, Anı Yayınları, 2. baskı, Ankara, 2004.
- KOLCU, Ali İhsan, **Millî Edebiyat I**, Salkımsöğüt Yayınları, Konya, 2001.
- KOLCU, Ali İhsan, **Servet-i Fünûn Edebiyatı**, Salkımsöğüt Yayınları, Ankara, 2005.
- KORKMAZ, Ramazan, "Ön Söz", **Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı**, Grafiker Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 5-6.
- KORKMAZ, Ramazan, T. Özcan, "Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri", **Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı** (İçinde), Ankara, 2004, s. 215-310.
- KÜLAHLIOĞLU İSLAM, Ayşenur, "Cumhuriyet Dönemi Türk Hikâyesi", **Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı** (İçinde), Ankara, 2004, s. 311-346.
- KÜLAHLIOĞLU İSLAM, Ayşenur, "Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu", **Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı**, Ankara, 2004, s. 347-366.
- OKAY, Orhan, "XX. Yüzyıl Yeni Türk Şiiri (1900-1923): Edebî Topluluklar", **Türk Dili (Türk Şiiri Özel Sayısı IV)**, S: 481-482, Ocak-Şubat 1992, s. 286-564.
- ÖZÖN, Mustafa Nihad, **Son Asır Türk Edebiyatı Tarihi**, 1941.
- SEVÜK, İsmail Habib, **Edebî Yeniliğimiz**, 2 C., İstanbul Devlet Matbaası, İstanbul, 1932.
- TURAL, Sadık, "Edebiyat Tarihinde Devirler (Dönemler, Çıgırlar)" maddesi, **Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Cilt: 2, Ankara, 2003, s. 310-312.
- 

### **Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature  
and History of Turkish or Turkic  
Volume 5/2 Spring 2010*

- 
- TURAL, Sadık, "Edebiyat Topluluğu" maddesi, **Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Cilt: 2, Ankara, 2003, s. 312-313.
- TURAL, Sadık, "II. Meşrutiyet Döneminde Türk Edebiyatı", **Türk Dünyası El Kitabı** (İç.), Ankara, 1992, s. 471-502.
- TURAL, Sadık, A. Ulusoy, "Edebiyat Akımı" maddesi, **Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Cilt: 2, Ankara, 2003, s. 281-284.
- TURAL, Sadık, **Edebiyat Bilimine Katkılar I**, Genişletilmiş 2. baskı, Yeni Avrasya Yayınları, Ankara, 2004.
- Türk Dil Kurumu, **Türkçe Sözlük**, 10. baskı, Ankara, 2005.